

Муниципальной бюджетной уопсай үөрэхтээһин тэрилтэтэ
Николай Петрович Егоров аатынан
Мастаах орто уопсай үөрэхтээһин оскуолата

Мин сөбүлүүр олонхом геройдара

**“Фольклор кылаан чыпчаала - Олонхо”
региональной фестиваль
чэрчитинэн ытыллыбыт уруок**

Учуутал: Павлова Варвара Николаевна,
алын сүһүөх оскуолатын учуутала;
Винокурова Луилиза Никифоровна
саха тылын уонна литературатын учуутала

Мастаах 2019

Уруок сыала-соруга:

- 1. Олонхоттон быһа тардан олуктары билиһиннэри;*
- 2. Оҕо толкуйдуур, сангарар үөрүйэбин сайыннары;*
- 3. Дорҕоонноохтук ааҕарын ситиһии;*
- 4. Олонхону истэр дьобурдарын сайыннары;*
- 5. Олонхону толоруу үөрүйэбин ингэри;*
- 6. Олонхо геройдарынан сиэрдээх майгыга итии.*

Күүтүллэр түмүктэр:

Тустаах үөрэх биридимиздин үөрэтии түмүгэ (предметные результаты):

- Ааҕар дьоҕуру сайыннарыы;
- Олонхону истэр дьоҕуру сайыннарыы;
- Олонхону толоруу үөрүйэгин инэрии;
- Оҕо ырытар дьоҕурун сайыннарыы.

Ытык өйдөбүллэри үөрэнээччигэ инэрии түмүгэ (личностные результаты):

- Саҕаны билэ – көрө сатыыр үөрүйэҕи ситиһии;
- Олонхо бухатыыра көмүскүүр уонна олонхо кыһа харыстыыр аналлара;
- Бөлөбүнэн үлэлиир үөрүйэҕи сайыннарыы;
- Олонхо – уус уран күүстээх тыл буоларын быһаарыы.

Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ (метапредметные результаты):

- Оҕолор олонхо геройдарын ааҕан, уруһуйдарынан ырытан, олонхону толорон уратытын быһаарар дьобурдарын сайыннарыы ;
 - Учуутал кэпсиirin, бииргэ үөрэнэр оҕолорун саҕатын болҕойон истэр, кэпсэтиигэ көхтөөхтүк кыттар, бэйэтин санаатын чопчу тиэрдэргэ кыһаллар;
- Уруокка туруоруллар сыалы өйдүүр.

Сергей Степанович Васильев - Борогонскаяй

Олонхолоро:

1. *«Эрчимэн Бэргэн»;*
2. *“Үөлэн Хардааччы”;*
3. *“Күн Эрили”;*
4. *“Айыы Дьурабастай”.*

*Бүгүнгү уруокка ким, туох
туһунан санга билиини
ылаахтаахпытый?*

**Эрчимэн
Бэргэн**

Хаачылаан Куо

**Олонхону
толоруу**

*Бэйэтэ даҕаны,
Айыы оҕото буолан,
Алыс ыраас киһи эбит,
Күн улууһа буолан,
Көстө үчүгэй киһи эбит...
Куртуйах нуоҕайын курдук,
Куударалаах бэскилээх эбит,
Эрдэһиннээх үүн тиэрбэһин курдук,
Эрилкэй харахтардаах эбит,
Хара саһыл кутуругун
Харсыһыннара уурбут курдук,
Халыг хаастардаах эбит,
Кыһыл саһыл уорҕатын
Сахсыһа оонньообут курдук,
Кытархай игнэрдээх эбит,
Улуу тайах уллугун унуобун
Умса туппут курдук,
Уһун сыһыйлаҕас муруннаах эбит, таба кыыл
акымалын силиитинэн
Нарылаан оҥорбут курдук,
Чараас уостаах эбит...*

Тыл суолтатын быһаарыы

❖ Уоллара-

Үс төгүл

Үрдээбит эбит,

Түөрт төгүл

Төлөһүйбүт эбит.

Дараҕар сарынаммыт...

Кутуу тимир

Хос куйахтаммыт эбит.

Тылдыты туһанан бөлөхтөрүнэн үлэ

❖ Төлөһүйбүт - ордук
эттэнэн – сииннэнэн
тупсабай, төлөркөй буола
улаат, сит.

❖ Дарабар – кэтит, улахан.

❖ Хос куйах – сэриигэ,
кыргыһыыга буйун этин
харыстанан кэтэр таһаһа –
үрүн көмүс.

*Киирэр күн килбиэнэ
Иэдэһигэр тыгар,
Сир диэки көрдөбүнэ –
Сир сэттэтэ сибэтии
буолар,
Халлаан диэки көрдөбүнэ –
Халлаан абыста сыдьяай
гынар,
Сырдык мөссүөннээх,
Үрдүк уңуохтаах,
Толору ньуурдаах
Кыыс оҕо эбит...*

Тылдыты туһанан бөлөхтөрүнэн үлэ

- ❖ Мөссүөн – ким, туох эмэ тас көстүүтэ, быһыыта-таһаата, дьүһүнэ.
- ❖ Ньюур – киһи сирэйэ.
- ❖ Сыдыаай – сырдаан көһүн.

Сага билини арийы

**Хаһынга
хаампатах,
Хааннаабы
аһаабатах
Хаппахчы
кэннигэр
Хаххаланан
үөскээбит
Хаачылаан Куо.**

Кыыс оҕо быраабылата:

- 1. Тымныыга
таһаарбаттар;**
- 1. Доруобуйаҕа
буортута суох
аһы аһааһын;**
- 3. Туора дьонтон
харыстааһын.**

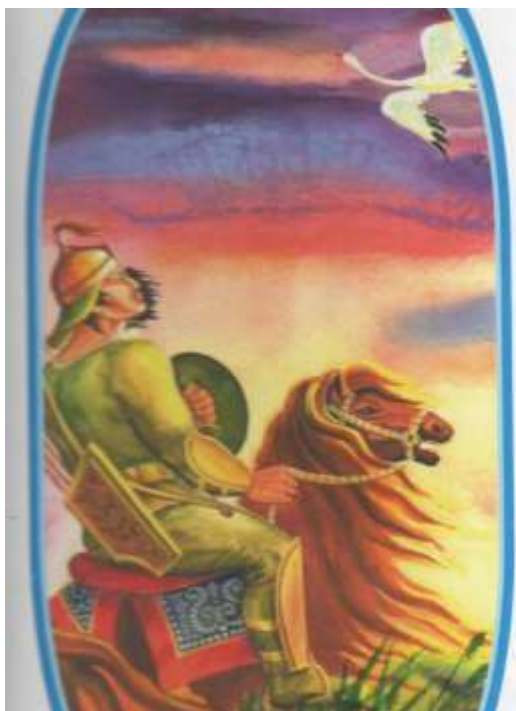
Уол оџо быраабылата

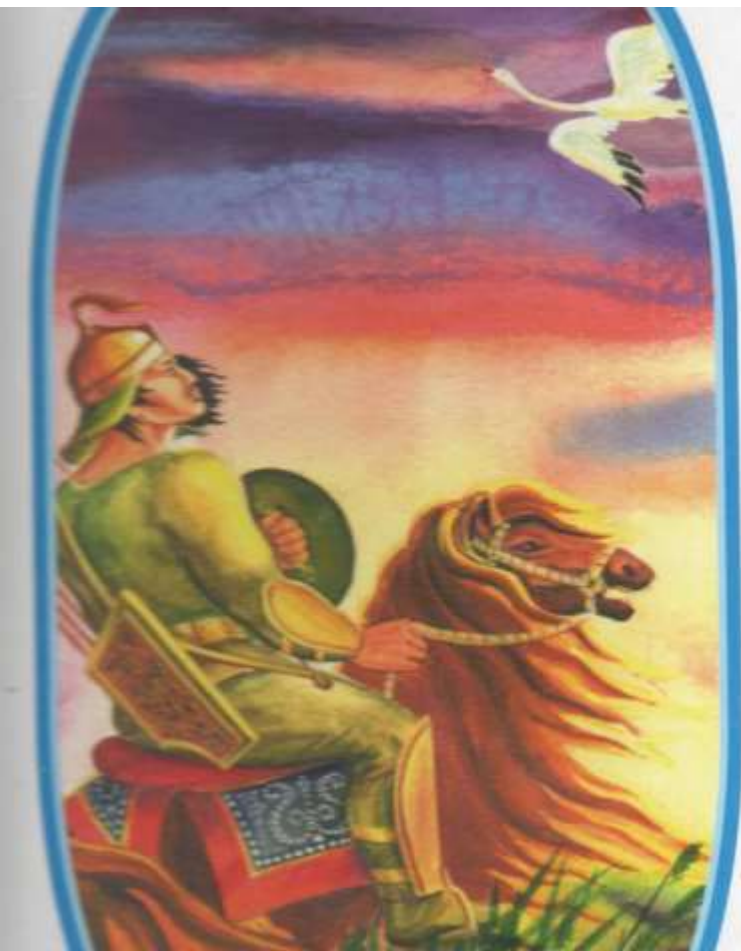
1. Кылайдахха
толкуйдуурун тупсар;
2. Сөтүөлээтэххинэ
сангарар санан сайдар;
3. Тустуу – эти – хааны,
былчыны сайыннарар.

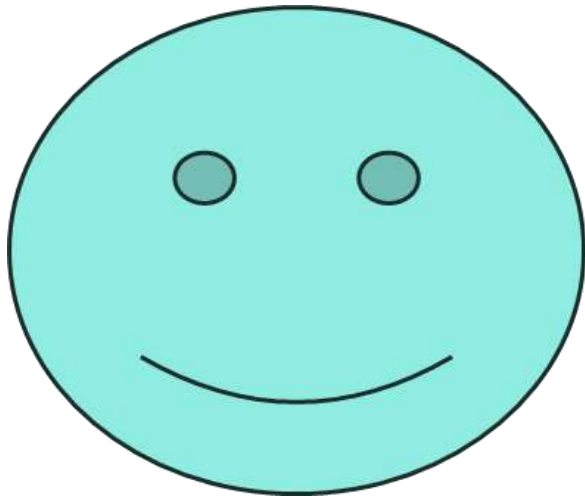
*“Эрчимэн Бэргэн” олонхону
бөлөбүнэн толоруу*

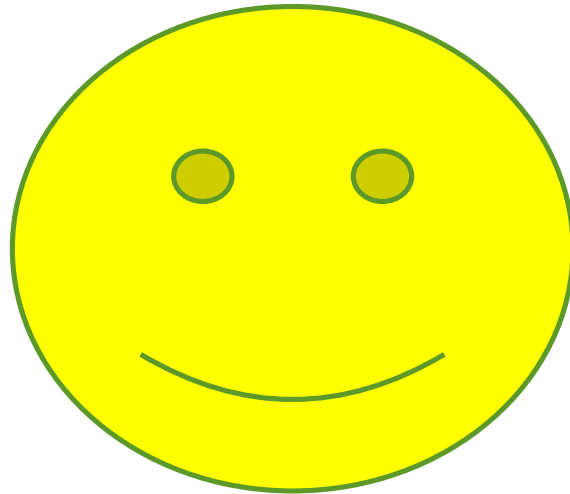

- “Эрчимэн Бэргэн” олонхону сэнгээрдигит дуо?
- Кыргызтарга хайдах сыһьяаннаһьяахтаах эбиһпитий?
- Уолаттар тугунан дьарыктаньяахтаах эбиттэрий?
- Сергей Васильев – Борогонскай бу олонхону тобо оџолорго анаан суруйбута буолуой?
- Бу олонхону ситэри ааџьяаххытын баџарар буоллааххытына библиотекаттан уларсан ааџын.

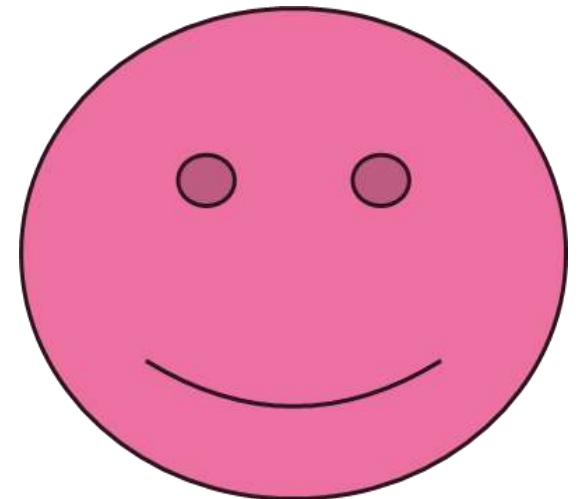
Рефлексия

Уруогу сөбүлээтим

**Уруокка үлэлээтим да,
кыайтарбатах сорудахтаахпын**

Уруогу ыарырбаттым

МАХТАЛ!

